

Sziráki Sz Gábor: Honfoglalás kora

HONFOGLALÁS KORÁNAK MŰVÉSZETE

IX-X. sz.

HONFOGLALÁSKORI ÖTVÖSREMEKEK

Sziráki Sz Gábor: Honfoglalás kora

Jurta belső

A Hármaskis Tükör tankönyvből, 1771:

Kérdés: Hány ízben jöttek ki (őseink) Magyarországra?

Felelet: Három ízben: elsőben, Hunnuszoknak, másodszer, Aváreseknek (Avaroknak) és harmadszer Hungarusoknak vagy Magyaroknak nevek alatt."

Szöveg: Sz. Gabon, Honfoglalás, 1999

Honfoglaláskorának mesterségei

A kezdeti társadalmi munkamegosztásban elkülönülő állattartás, vadászat, halászat és földművelés mellett jöttek létre a különféle kézműves tevékenységek. A magyar honfoglalás és államalapítás korából a következő mesterségekre utaló régészeti leletekkel rendelkezünk:

1. íjkészítés,
2. kovácmesterség,
3. nyeregkészítés,
4. ötvösség,
5. bőrművesség,
6. csontművesség,
7. fafeldolgozás,
8. fazekasság.

ANARCS

SZABOLCS –
SZATMÁR –
BEREG MEGYE

JÓSA ANDRÁS
MÚZEUM

NYÍREGYHÁZA

HAJFONAT KORONG

ARANYOZOTT EZÜSTLEMEZES

Sziráki Sz Gábor: Honfoglalás kora

A HAJFONATKORONG VISELÉSÉNEK MÓDJA

LÁSZLÓ GYULA RAJZA

ARANY JÁNOS: REGE A CSODASZARVASRÓL

Sziráki Sz Gábor: Honfoglalás kora

Sziráki Sz Gábor: Honfoglalás kora

HAJFONATKORONG

IBRÁNYI TEMETŐBŐL

Sziráki Sz Gábor: Honfoglalás kora

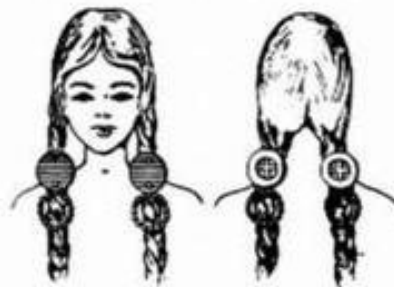
TISZABERCELI HAJFONAT KORONG

ARANYOZOTT EZÜST
JOSA ANDRÁS MÚZEUM

NŐI VISELET TARTOZÉKAI

- SÓSHARTYÁN
- TISZASÚLY
- TISZAESZLÁR
- ALDEBRŐ
- LELŐHELYEKRŐL

Sziráki Sz Gábor: Honfoglalás kora

BIHARKERESZTESI HAJFONAT KORONG

HAJDÚ-BIHAR MEGYE

Sziráki Sz Gábor: Honfoglalás kora

Lelelőhely:

Meglelésének valódi helye és körülménye nem ismeretes. Az újbóli előkerülésére, a Hajdú-Bihar megyei Báránd község egy magántulajdonú területén került sor.

Meglelése:

Egy régi épület bontásakor bukkantak rá, feltehetőleg 1998 környékén. E meglehetősen ritka leletet a ház örökösei, padlásuk egyik gerendájának zugában elrejtve, sárba tapasztva találták egy fél pár kengyel társaságában. Az állítólagos szépapának mindenestre alapos oka lehetett e páratlan kincs titokban tartására.

Anyaga:

Az előlap aranyozott ezüst.

Mérete:

Nincsenek adatok

A BÁRÁNDI TARSOLYLEMEZ

Sziráki Sz Gábor: Honfoglalás kora

Leleőhely:

Več, jelenleg Szlovákia. A község határában fekvő Lecsekocsmával szembeni homokdomb.

Meglelése:

1897 őszén szőlőaláforgatás során találták a gazdag honfoglalási temetőt. A leletek jelentős része elveszett, csak néhányat sikerült megmentenie Szendrei Jánosnak.

A következő esztendőben feltárt sírokról nem készült feljegyzés. Bodrogvécs határában az egyik leggazdagabb X. századi temető pusztult el.

A leletek egy része a kassai múzeumba került, illetve jelentős része elkallódott az elmúlt évtizedben.

Anyaga:

Az előlap aranyozott ezüst, a hátlap vörösréz.

Mérete:

143x117 mm.

BODROGVÉCSEI TARSOLYLEMEZ

Lelőhely:

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye. Eperjeske. Tarsolyok a 2-3 sírban voltak.

Meglelése:

Homokhordás során bukkantak rá, majd a helyszínre siető földbirtokosok tárták fel 1920 tavaszán a sírokat. 1925-ben további lovassír látott napvilágot. A 9 sír között bizonyosan nincs női és gyermek sír.

Anyaga:

Előlapja ezüstlemez, a háttér aranyozott. A hátlap anyaga bronz.

Lelőhely:

Egykor Nyitra megye, Galgócz, ma Szlovákia, Hlohovec. Erdődy Ferenc birtokán a Vágtól nem messze.

Meglelése:

1868 nyarán, árokásás alkalmával a munkások lovassírra bukkantak. A megmentett leleteket ifj. Kubinyi Ferenc mutatta meg Rómer Flórisnak, aki egyébként megsejtette e lemez valódi rendeltetését „...egy ezüst paizs alakú lemez, hasonló a huszár-tarsoly fődőjéhez, ez bőrre volt szegekkel és apró kampókkal erősítve”. Rómer később csatlakozott Lehocky Tivadar süvegdísznek tartott véleményéhez. A leleteket Erdődy a Nemzeti Múzeumnak ajándékozta.

Anyaga:

Aranyozott ezüstlemez.

Mérete:

130x112 mm.

HONFOGLALÓ FÉRFIAK VISELETE

LÁSZLÓ GYULA RAJZA

Lelelőhely:

Borsod-Abaúj-Zemplén megye. Karos községtől nyugatra egy észak-déli irányú dombvonulat középső homokdombjából került elő a II. temető 41-es sírjából.

Meglelése:

1899-ben 4-6 sírt, 1935 őszén 40-50 sírt mezőgazdasági munkák során semmisített meg a föld tulajdonosa. A II. temető 73 sírját tárta fel Révész László 1986 és 1990 között. A temető rendkívül gazdag volt rangjelző tárgyokban. Három sírből veretes, kettőből lemezzel borított tarsoly látott napvilágot.

Anyaga:

Öntött bronz.

Mérete:

A szegélyveretek: 15x13 mm; rozetták átmérője: 21 mm; bújtató veret: 35x30 mm; zárósíj veretei: 14x11 mm.

KAROSI SÍR TARSOLYVERETEI

A karosi 29. sír tarsolyveretei

Lelőhely:

Borsod-Abaúj-Zemplén megye. Karos községtől nyugatra egy észak-déli irányú dombvonulat középső homokdombjából került elő a II. temető 29-es sírjából.

Meglelése:

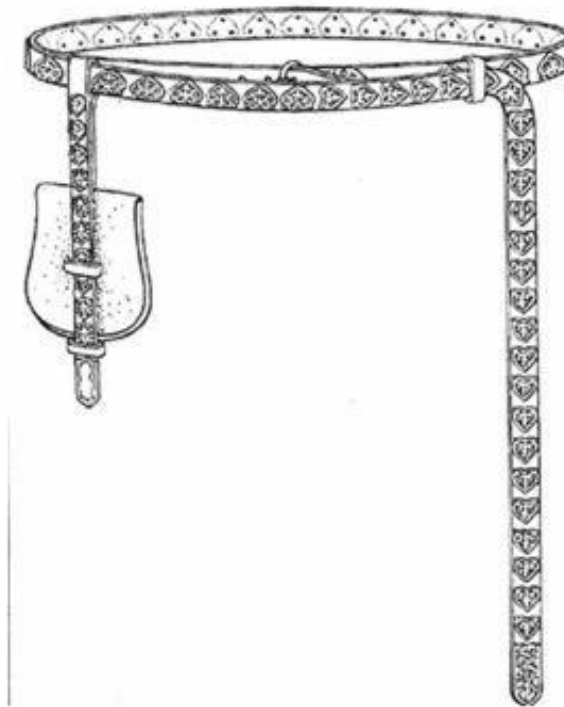
1899-ben 4-6 sírt, 1935 őszén 40-50 sírt mezőgazdasági munkák során semmisített meg a föld tulajdonosa. A II. temető 73 sírját tárta fel Révész László 1986 és 1990 között. A temető rendkívül gazdag volt rangjelző tárgyakkban. Három sírből veretes, kettőből lemezzel borított tarsoly látott napvilágot. Kiemelkedő rangú férfi nyugodott az 52. sírban. A III. karosi temető 1988-1990 között került elő.

Anyaga:

Előlap ezüst, aranyozott, hátlap vörösréz.

Mérete:

Tarsolylemez: 128x113 mm; pajzs alakú veretek: 15x10 mm; kis szíjvég: 33x12 mm; csat: 25x11 mm.

NAGYKÖRÖSI VERETES ÖV TARSOLLYAL

DIENES ISTVÁN

Sziráki Sz Gábor: Honfoglalás kora

Lelelőhely:

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye. Rakamaz - strázsadomb.

Meglelése:

1974. április 23-án talajjegyelés alkalmával csontvázakat, kardot, nyílcsúcsokat, és lócsontokat leltek. A munkások elbeszéléséből azonnal kiderült, hogy a feldűlt sírok mellől igen sok arany- és ezüsttárgy, szablya, kengyelek, zablák, hajkarikák kerültek elő, amelyeket a munkálatokban résztvevők és a hírre odaérkezők széthordtak. Németh Péter a nyíregyházi rádió munkatársával a friss nyomon elindulva sikeresen begyűjtötte a tárgyak egy részét, viszont jó néhány tárgy alighanem örökre elveszett. A tarsolylemezt egyébként két rakamazi lakos szolgáltatta be.

Anyaga:

Aranyozott ezüst, ezüst, bronz, vas.

Mérete:

143x127 mm.

Sziráki Sz Gábor: Honfoglalás kora

Lelőhely:

Jász-Nagykun-Szolnok megye. Szolnoktól északra a Zagyva parti Strázshalmon.

Meglelése:

1912 júniusában Vaszkó Imre kubikustól a gátépítési munkák során talált tárgyakat, mely a tarsolylemezt is tartalmazta, a Nemzeti Múzeum vásárolta meg. A leletek alapján kétségtelen, hogy azok nem egyetlen sírból származnak. Feltehető, hogy egy ismeretlen sírszámú honfoglalás kori temető 3 sírját semmisítették meg.

Anyaga:

Előlapja aranyozott ezüstlemez, míg azonos méretű hátlapját két vörösrézlemez alkotja.

Mérete:

143x112 mm.

SZOLNOK-STRÁZSAHALMI
TARSOLYLEMEZ

Sziráki Sz. Gábor: Honfoglalás kora

Lelehelhely:

Egykor Bereg megye, ma Ukrajna Szvaljava, a Latorca folyó völgyében. Ez az ősi útvonal, amely a Kárpátok legfontosabb átjáróját, a Vereckei hágót Munkáccsal, Beregszászal, Ungvárral összeköti

Megleleése:

1870. június 24-én Lehocky Tivadar kutatóárok ásása közben rátalált a lovassírra, mely a negyedik megmentett honfoglalás kori temetkezés. A koponya mellől került elő a tarsolylemez, a hosszanti tengelye mentén kisé félkörívűen meghajolva, amelyet Lehoczky még süvegdísznek vélt. A lemez mellett nemezfoszlányokat, haj vagy prém maradványait figyelte meg.

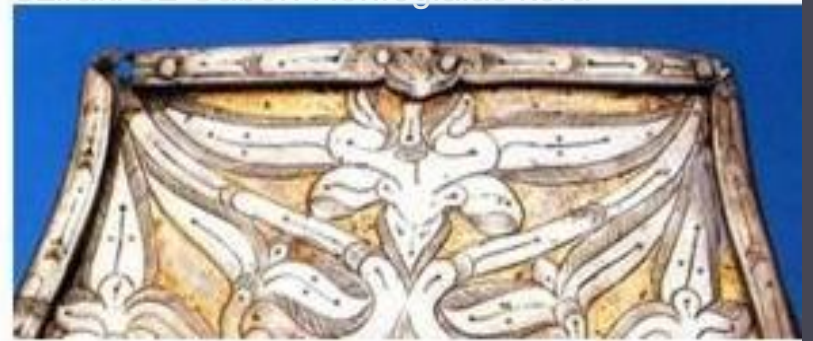
Anyaga:

Aranyozott ezüstlemez

Mérete:

125x113 mm.

SZOLYVAI TARSOLYLEMEZ

Lelőhely:

Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Tarcfal-Rimcsdülő, 4. sz. lovas sír.

Meglelése:

Szőlőtelepítés, 1894 ősze, a négy sír feltárásánál nincs szakember jelen.

Anyaga:

Hátlapja vörösréz, előlapja ezüst, aranyozott, melyeket az előlap öntött ezüstszalag peremének szegecsei rögzítenek egymáshoz.

Mérete:

134x124 mm.

Leőhely:

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye. Tiszabezdéd, Harangláb dőlő. A temető leggazdagabb, középső férfisírjából, annak bal karja alatt találták bőrtarsolyát.

Meglelése:

1896-ban. 8-10 évvel előtte útegyengetés alkalmával lovas sírt találtak. Vidovich és Tompos 1896-ban újabb 17 sírt tárt fel. A csontleleteket nem vizsgálta antropológus.

TISZABEZDÉDI TARSOLYLEMEZ

ARANYOZOTT VÖRÖSRÉZ LEMEZ

MÉRETE 136*156 mm a többi lelethez képest jóval szélesebb

Sziráki Sz Gábor: Honfoglalás kora

Túrkevi tarsolyemez

**A túrkevi tarsolyemez
replikája**

Lelelőhely:

Jász-Nagykun-Szolnok megye. Túrkeve várostól 8-9 km-re lévő Ecsegpusztá, Bokros-halom.

Meglelése:

1938-ban az erdőtelepítést megelőző talajjavítási munkálatok közben az ásott csatornából kikerült gát egy részének elhordása közben Tóth József erdőmérnök talált rá az agyagrögbe ágyazódott ezüst tarsolylemezre. A leletanyag további részei a II. világháború alatt elkallódtak.

Anyaga:

Aranyozott ezüstlemez.

Mérete:

129x110 mm.